

BĚLOHRADSKÝ JSOU ZÁVISLOSTI, KTERÉ OSVOBOZUJÍ

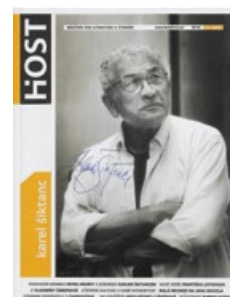
TÉMA
Ukrajinská kultura
za války

REPORTÁŽ
Ivan Motýl
Bedřiška, Liščina, Doubrava
Ničení kolonií na Ostravsku

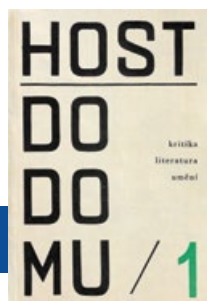
HISTORIE
Marek Torčík
Devadesát pět let
od narození Toni Morris

ESEJ
Adam Borzič
Zelená spiritualita

HOST UŽ více než sto let

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost
Číslo 2 | 2026, ročník XLII
Vyšlo v Brně 9. února 2026
Beethovenova 4, Brno, 602 00
tel.: 725 606 144
objednavky@casopishost.cz
www.casopishost.cz
Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host
(IČ 48 51 48 53),
s laskavou finanční podporou
Ministerstva kultury ČR
a statutárního města Brna ■ | ■ | ■ | ■ | ■

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine
(www.eurozine.com) EUROZINE
Registrováno Ministerstvem kultury ČR
pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938
Vychází 10× ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor
Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora
Josefína Formanová | redaktorka
Václav Maxmilián | redaktor
Ondřej Nezbeda | redaktor
Frederika Halfarová | produkce
Alena Němcová | jazyková redaktorka
Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny
Matěj Málek | grafická úprava a sazba
David Konečný | fotograf
Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,
Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,
Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,
Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

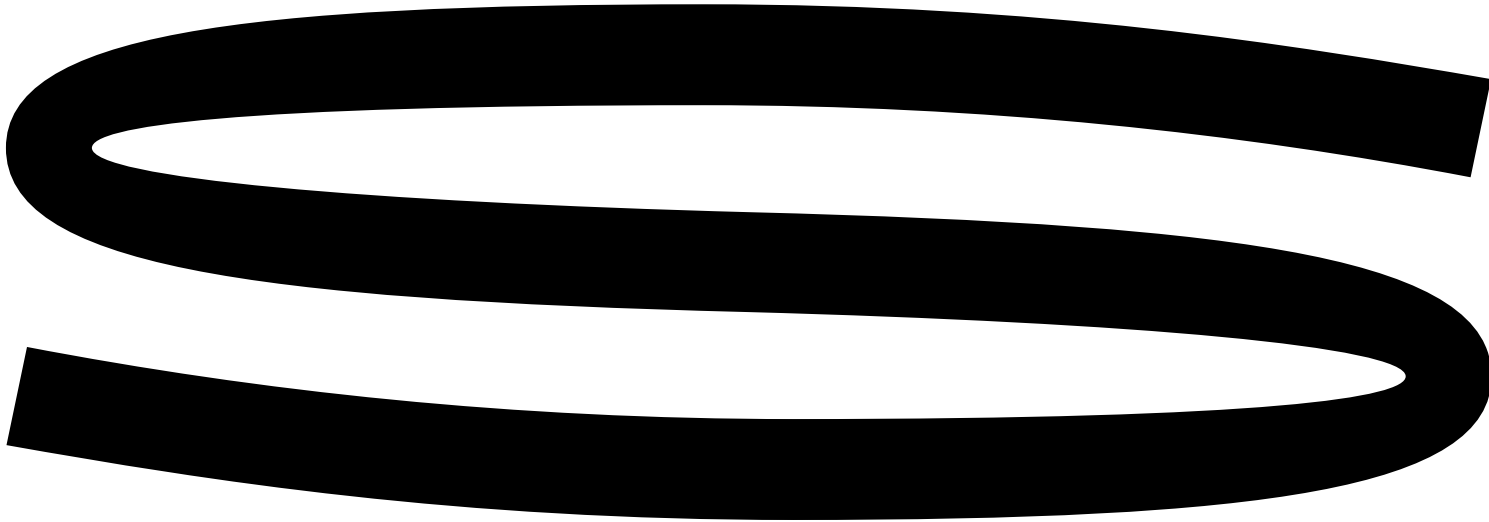
Písmo | Kunda (Superior Type)
a Atyp (Suitcase Type Foundry)
Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)
a Holmenn (70 g/m²)
Foto na obálce | David Konečný
Ilustrace | Barbora Müllerová

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč
Předplatné na www.h7o.cz/predplatne
nebo telefonicky na čísle 775 995 695:
tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,
tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha
a První novinová společnost, a. s., Praha
Zasílání předplatného zajišťuje firma
SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

KONEČNOST, NE APOKALYPSA!

Jan Němec

Rozhovor s Václavem Bělohradským jsme chtěli udělat už nejmíň tak dlouho, jak dlouho probíhá válka na Ukrajině. Nakonec na to došlo až těsně před jeho dvaosmdesátými narozeninami, chvíli před čtvrtým výročím začátku války. „Potřebujeme empatii za mírného osvětlení, v apokalyptickém osvětlení nic lidského neobstojí,“ říká v jednu chvíli filosof, který vyznává „groteskní krásu postmoderního života mezi troskami modernosti“.

Konečnost, ne apokalypsa! Tak by se snad daly pojmut i ty čtyři roky války, jež důkladně vyšetřily ukrajinskou kulturu. Marie Iljašenko v tématu čísla píše, jak se přímo v Kyjevě vypravila na koncert barokní hudby. Došlo během něho k sotva postřehnutelné události, k záblesku tmy, když filharmonie ve zlomku vteřiny přešla z běžné elektrické sítě na záložní generátor — jako by hudební síň bezděčně mrkla. Něco takového se do partitury dá zanést jen těžko, i tma mezi dvěma notami se však může stát součástí hudby.

OSOBNOST

- 9 Jsou závislosti, které osvobozují. S filozofem Václavem Bělohradským o bludech Západu, planetárním bezdomovectví či látání děr přátel, občanů i demokracii

ESEJ

- 20 Adam Borzič: Prázdnota — vysvléct se nejen z pojmů. O nahotě existence, léčivých okamžicích mimo tékající já i magii pauzy

TÉMA

KULTURA ZA VÁLKY

- 28 Marie Iljašenko: Celé město konstantně hučí. Reportáž ze současné kyjevské kulturní scény
 34 Žijeme v království prázdných soklů. S literární vědkyní Virou Ahejevou o společenské paměti, identitě, dekolonizaci a rozkvětu ukrajinské kultury
 38 Radomyr Mokryk: Pryč od Moskvy! O ukrajinské literatuře jako cestě ven z impéria
 42 Ze současné ukrajinské poezie

REPORTÁŽ

- 48 Ivan Motýl: Lačnost po dekolonizaci. Ničení kolonií na Ostravsku: Bedřiška, Liščina, Doubrava

BELETRIE

- 57 **ateliér** Zdeněk Chaloupka: Ještě není tma
 59 **básniřka čísla** Anna Řezníčková: Lepší už to nebude
 67 **ukázka z románu** Marek Šindelka: Jméno. První kapitola nového románu Systémy něhy
 72 **nová jména** Martina Strakošová: Jeden den bez úzkosti je ta největší slast

ROZHOVOR

- 79 Zachytit pohyb letící mouchy. S Guyem Delislem o Eadwardu Muybridgeovi, zapomenutých filmařích a Severní Koreji

HISTORIE

- 86 Marek Torčík: Jazyk, který neumí naslouchat druhým, je vždy jazykem násilí. Devadesát pět let od narození Toni Morrison

KRITIKY

- 94 Ben Lerner: 22:04 (Kryštof Eder)
- 96 Anna Beata Hábllová: Víry (Kryštof Špidla)
- 98 Václav Bělohradský: Zaslepená společnost. Eseje z doby těsně před koncem (Jan Géryk)
- 100 Albert Camus: Úvahy o terorismu (Jan Němec)

RECENZE

- 102 Jiří Koten: Směsné strofy (Roman Polách)
- 103 David Jan Žák: Někdy je červenec (Františku Klišíkovi) (Libor Staněk II.)
- 104 Lisa Ridzénová: Jeřábi táhnou na jih (Jana Šrámková)
- 105 Pavel Vilikovský: Krásná strojvůdkyně, krutá věvodkyně (Jan Němec)
- 106 Pip Williamsová: Knihařka z Oxfordu (Markéta Musilová)
- 107 Jón Kalman Stefánsson: Moje Žlutá ponorka (Daniela Mrázová)
- 108 Jevin West — Carl T. Bergstrom: Tohle je bullshit. Umění skepse ve světě závislém na datech (Martin Brzobohatý)
- 109 Zbigniew Rokita: Odřanie. Novým Polskem od Slezska k moři (Václav Maxmilián)

SLOUPKY

- 5 **názor** Zdeněk Staszek: Ještě se peče
- 18 **checkpoint** Adéla Knapová: Tlama (auto)cenzury
- 19 **minuscule** Marek Šindelka: Sochy z mlhy
- 25 **druhá vášeň** Richard L. Kramár: Z najhoršieho miesta vidím svetlo
- 25 **manuál** Karel Hviždala: Manuál k Arnoštu Lustigovi
- 54 **vzor** Michal Kašpárek: Hustý!
- 55 **žena a život** Anna Durnová: Olejová skvrna
- 77 **mikrostop** Jan Němec: True kacír
- 83 **rabbit hole** Lubomír Tichý: Už ani lítost
- 84 **paratext** Matěj Málek: Možná mluvíme jinými jazyky
- 111 **atašé** Petr Fischer: Rozpomínání na život
- 116 **mime** Jakub Jetmar: Intelektuálové Tykačovi
- 4 **hostpot** Statusy
- 6 **drobenka**
- 92 **madlenka** Petry Zikmundové
- 110 **rozečteno** Tipy redakce

Obraz v pozadí z výstavy
Milana Saláka, *Snížený
rozpočet* (Mánes, 1998).

S filozofem Václavem Bělohradským o bludech Západu, planetárním bezdomovectví či látání děr přátel, občanů i demokracií

JSOU ZÁVISLOSTI, KTERÉ OSVOBOZUJÍ

Text Josefína Formanová
Foto David Konečný

Václav Bělohradský, filozof a sociolog, který působil na univerzitách v Itálii i u nás, vydal na sklonku roku sbírku esejů s názvem *Zaslepená společnost. Eseje z doby těsně před koncem* (Karolinum). Odpovídá zde na otázky již mnohokrát položené ve svých předchozích knihách, ovšem s odpověďmi přesahujícími původní myšlenky. Jeho překvapivý nihilismus probouzí naději: přetížená společnost antropocénu nakonec pozná řešení svých krizí a její — mnohými sociology neustále omílanou — roztríštěnost přece jen protne realizovaný společný smysl. Nepůjde o jednotící příběh minulosti — ten vem čert —, ale o novou konektivitu. Takovou, která není slepá ke svým hranicím a vydrží výhled na konec.

Jak tedy dnes definujete legitimitu a legalitu?

Skromněji. Je to nárok na preventivní neposlušnost, ospravedlněný — vždy jen relativně — argumentací na bázi principů, legalita je pak nárok na preventivní poslušnost, ospravedlněný — vždy jen relativně — argumentací na bázi norem. Mezi oběma póly této klíčové diarchie západní civilizace musí být rovnováha. Když je narušena, prudce narůstá napětí mezi principy a normami, dá se do pohybu občanský aktivismus.

Principy jsou utopie vepsané do ústav, třeba rovnost, bratrství nebo úcta k důstojnosti lidské osoby. Vytyčují ale směr,

od něhož se normy, legislativní projekty demokratických vlád, zákonodárství nesmějí příliš odchýlit. Náš vztah třeba k důstojnosti člověka či k právům přírody je ovšem historický, americká ústava byla demokratická, ale Američané tolerovali ponižování černochů až do šedesátých let dvacátého století, období poválečného ekonomického rozkvětu Evropy bylo taženo fosilním průmyslem, k právům přírody lhostejným. Když se historické vědomí Američanů změnilo, rozběhl se občanský aktivismus, jehož tváří byl Martin Luther King, a změnil se radikálně vztah mezi principy a normami. To platí i ve vztahu k právům přírody.

Demokracie je válka argumentací a argumentačních tradic: ta se může přelít ve formy ohlušující válečné vřavy a nezmapovatelného chaosu, jako se to děje v této době informačního přetížení a extrémní decentralizace a dehierarchizace komunikačních (ostatně i finančních) toků. Jak udržet demokracii v rámci argumentace je velká otázka, na niž odpověď nenaleznu, na to jsem už příliš starý. Vracím se tak bloudivým obloukem ke svému dávnému přesvědčení, že krize demokracie vždy odkazuje na krizi svobodného veřejného prostoru.

Znovu probuzený občanský aktivismus v boji o svobodný veřejný prostor může snad přinést nápravu. ●

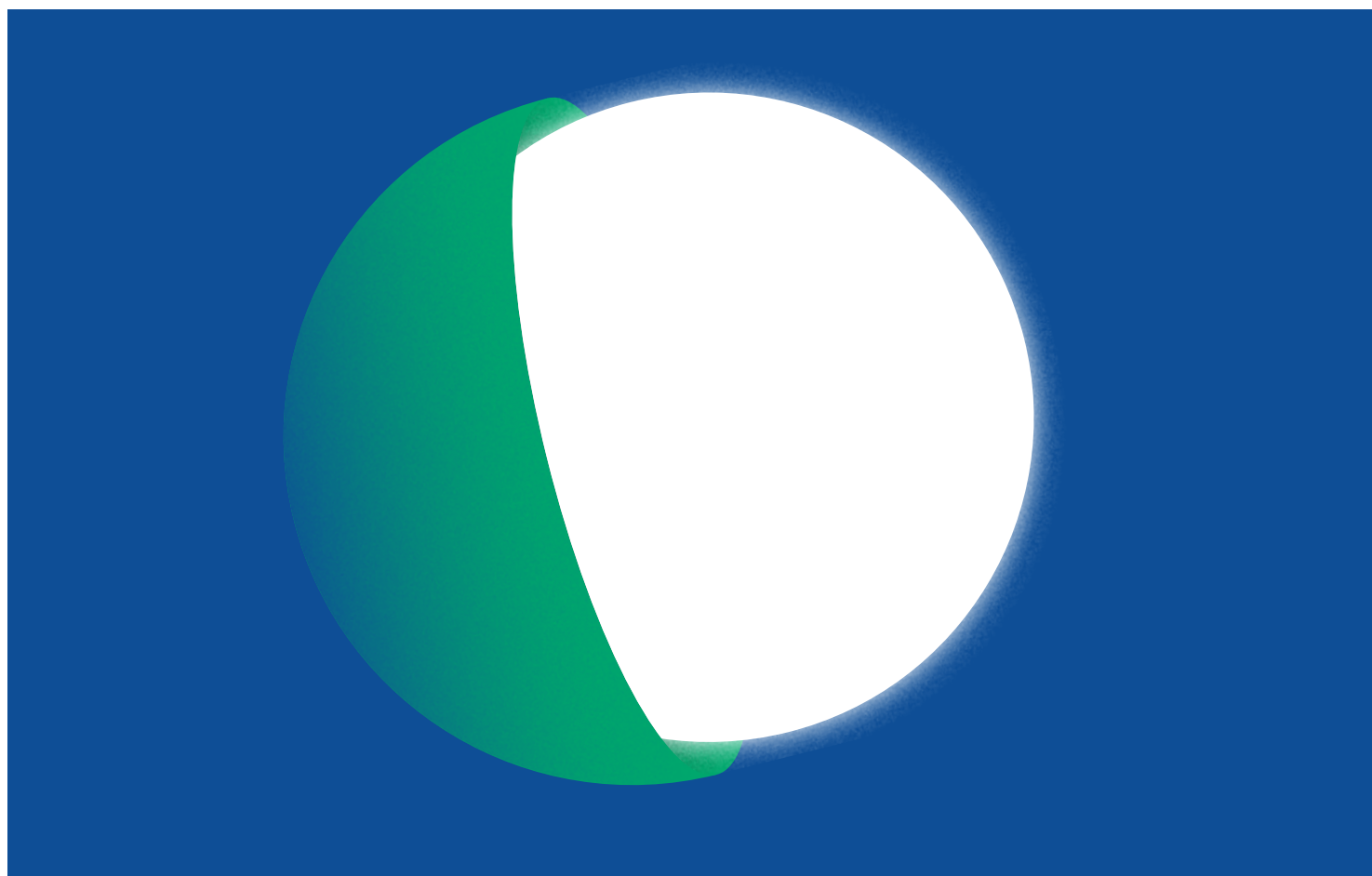

Václav Bělohradský (nar. 1944) vystudoval filozofii a češtinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1970 emigroval do Itálie. Od roku 1973 vyučoval sociologii na Univerzitě v Janově, v roce 1991 přešel na Univerzitu v Terstu, kde přednášel politickou sociologii. V první polovině devadesátých let působil jako hostující profesor na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Český vydal *Přirozený svět jako politický problém* (Československý spisovatel, 1991), *Myslet zeleň světa. Rozhovor s Karlem Hviždálou* (Mladá fronta, 1991), *Kapitalismus a občanské ctnosti* (Československý spisovatel, 1992), *Mezi světy & mezisvěty* (Votobia, 1997, druhé, doplněné a opravené vydání Novela bohemika, 2013: *Mezi světy & mezisvěty. Reloaded*), *Společnost nevolnosti. Eseje z pozdější doby* (první vydání Sociologické nakladatelství, 2007), *Čas pléthokracie. Když částí jsou větší než celky a světový duch spadl z koně* (65. pole, 2021, druhé vydání 2022).

O nahotě existence, léčivých okamžicích
mimo těkající já i magii pauzy

PRÁZDNOTA — VYSVLÉCT SE NEJEN Z POJMŮ

Adam Borzič

Zelená spiritualita je pohyb myšlení, vyznačující se duchovní praxí, stejně jako úsilím o ochranu přírody. Je to úsilí nebudovatelské — spíše tichý aktivismus —, které mimo jiné poskytuje příležitost zakoušet prázdno, jehož efektem je možnost setkávat se s tím, co bývá vytlačeno všedním dnem. Prázdno tu není propadem do zmatku a osamění, nýbrž přemostěním vzdáleností, jež vznikají neurotickou snahou moderního člověka zaplnit každou vteřinu a každý centimetr vnitřního prostoru stimulujícími vjemy. Adam Borzič v eseji převzatém z jeho chystané knihy *Spiritualita posvátné Země* provází čtenáře touto zkušeností odstupu od sebe jako cestou obnovy já i světa.

Možná se vám něco podobného také přihodilo. Jednoho dne jsem šel po ulici, omamně voněly lípy, s jejichž korunami si pohrával vánek. Slunce svítilo, ale nepálilo, svět byl vlídný jako teplá mateřská dlaň. Vše se jevilo v nejlepším pořádku. Zastavil jsem se a najednou jsem zmizel. Na pár okamžiků, možná jen vteřin, jsem prostě nebyl. Všechno ostatní existovalo — ulice, stromy, vítr i slunce —, pouze já v tom všem chyběl. A poté jsem se v proudu existence opět vynořil. Byl jsem tehdy mladý a nedokázal jsem si ten zvláštní jev vysvětlit — ten kontrast mezi zářící skutečností a vlastní nepřítomností. Až o mnoho let později jsem pochopil, že to, co jsem zažil, byl záblesk prázdnoty. Prázdnoty nikoli ve smyslu nesmyslnosti, nýbrž prostoru, o němž hovoří mystici.

NE-JÁ A KŘEHKOST IDENTITY

Záblesk prázdnoty v nás může vyvolat úžas — ale také úděs. Moje první zkušenost s prázdnotou byla něžná. Ale tento druh prožitku může mít i jinou, temnější tvář — podobu hroživého šklebu. O několik let později jsem procházel vyčerpávající duševní krizí, která se projevovala vleklou depresí a hlubokým odmítáním sebe sama. Trvala roky a zanechala ve mně praskliny a šrámy. Vzpomínám si na dny, kdy jsem nebyl schopen opustit postel, jen nehybně zíral na protější stěnu pokoje, každý pohyb mě fyzicky bolel. Ty dlouhé hodiny byly sestupem do krajiny stínů. Zasvěcením do půlnoční sféry života. I díky této zkušenosti jsem mizel...

Myslím, že bez těch let na hraně bytí a nebytí bych nikdy nezačal pracovat jako duchovní průvodce a terapeut. Prázdnota se může vynořit i jako průvodní zkušenost deprese či traumatu. Zkušenost prázdnoty je zkušeností ne-já. V ní se rozpadá obvyklý pocit oddělené identity, hranice mezi „mnou“ a „světem“ se rozplývají a ego, jak je běžně známe, ztrácí pevnou půdu pod nohama. Pokud se tato zkušenost objeví náhle nebo nečekaně, například v důsledku životního otřesu, krize či iniciace, může být hluboce znejišťující, někdy až děsivá.

Jungovská psychoterapeutka Ursula Wirtz, která pracovala s těžce traumatizovanými lidmi po celém světě a jejíž pohled spojuje klinickou odbornost a mystický vhled, ukazuje v knize *Zemřel a vstaň! Transformační síla traumatu* (česky 2021), jak kontakt s temnotou a vnitřním chaosem může člověka zasáhnout až do samotného jádra:

Traumatické otřesy způsobují nekonečnou prázdnotu. Není to však pozvolné uvolňování a nabývání prázdnoty jako na cestě duchovních cvičení. Při extrémních traumatizacích jsou oběti jedním

rázem vrženy do vědomí pomíjivosti všeho, co je. Pukají hranice mezi Já a Ty. To může způsobit nebezpečnou hraniční poruchu psychotických rozměrů, ovšem také prohloubení vědomí spjatosti a propojenosti všeho živého.

Poslední věta podtrhuje ambivalentní ráz zkušenosti prázdnoty. Setkání s prázdnotou je otřes, který nás může zdrtit, anebo místo nicoty objevíme prázdnotu jako prostor. Mnozí mystikové a psychospirituální průvodci varují před tím, aby byla tato zkušenost vyhledávána předčasně, dokud nejsou osobnost a mysl stabilizovány.

A přece — je-li k této zkušenosti přistupováno vědomě, je to právě zkušenost prázdnoty, která nás může osvobodit. Neboť co jiného nám umožňuje prožít jednotu s druhými živými bytostmi, s přírodou, s celkem života než právě opuštění iluze odděleného já? Z prázdnoty ega se rodí otevřenost, soucit a naslouchání. V prostoru, kde se už nezabýváme jen sebou, může dojít k radikální proměně vztahu ke světu: už nejsme jeho „pány“ či „uživatelé“, ale jsme součástí sítě, jsme spolutvůrci.

Zatímco *via positiva* zasvěcuje do původní záračnosti života, *via negativa* odhaluje jeho základní křehkost — nesamozřejmost každého kroku na zemi, naši fundamentální nejistotu, bytostnou nahotu existence. *Via negativa* nás konfrontuje s ne-bytím, s nepřítomností, s negací ve všech aspektech reality. Je cestou hlubinného paradoxu. Příroda se děsí prázdna, na straně druhé bez prázdnoty není prostor, žádný pohyb, a tudíž žádné vznikání a rození.

SRDCE PRÁZDNOTY

V jednom z nejposvátnějších textů mahájánového buddhismu, v *Sútre srdce* (česky 1995), je dialektika prázdnoty dovedena k nejzazšímu paradoxu:

Šáripútro, forma není nic než prázdnota a prázdnota není nic než forma. Stejně tak prázdno je i vnímání, myšlení, představy, podměty.

Šáripútro, všechny dharmy jsou prázdny, nevznikají a nezanikají, nejsou ani čisté, ani špinavé, nepřibývají ani neubývají.

Tato slova jsou připisována Avalókitéšvarovi, bódhistattvovi nekonečného soucítění. Spojení srdce, soucitu a prázdnoty nás může překvapit, ale uvažujme nad skutečností, že otevřené srdce musí být z logiky věci prázdno — přinejmenším od sebe. Takto o prázdnotě na pozadí *Sútry srdce* velmi konkrétně medituje psychoterapeut

CELÉ MĚSTO
KONSTANTNĚ
HUČÍ

Marie Iljašenko

ŽIJEME
V KRÁLOVSTVÍ
PRÁZDNÝCH
SOKLŮ

Rozhovor s Vírou Ahejevou

PRYČ
OD MOSKVY!

Radomyr Mokryk

ZE SOUČASNÉ
UKRAJINSKÉ
POEZIE

Výběr a překlad Marie Iljašenko

KULTURA ZA VÁLKY

Ilustrace Barbora Müllerová

Rusko zaútočilo na Ukrajinu před čtyřmi lety. Válečné realitě se od té doby přizpůsobil veškerý život — včetně kultury. Invaze ovlivňuje vše od praktické a hmotné podoby kulturní scény až po teoretické debaty o smyslu či adekvátní podobě umění země ve válce. A toto vše do sebe vsakuje literatura. Už sto let.

CELÉ MĚSTO KONSTANTNĚ HUČÍ

Marie Iljašenko

S literární vědkyní Virou Ahejevou o společenské paměti,
identitě, dekolonizaci a rozkvětu ukrajinské kultury

ŽIJEME V KRÁLOVSTVÍ PRÁZDNÝCH SOKLŮ

Text Marie Iljašenko

S literární vědkyní Virou Ahejevou jsme se sešly v knihkupectví Sens v samém srdci Kyjeva. Jde o největší knihkupectví ve městě. Zatímco první patro nabízí knižní novinky, umělecké publikace, merch a více než polovinu tu zabírá kavárna, suterén ukrývá literaturu uměleckou, poezii, odborné knihy, cestopisy a další. V druhém patře se konají nejrůznější akce, třeba včetně Drahomanovy ceny za nejlepší překlad z ukrajinštiny. Zhruba za hodinu tu začne jedna z přednášek Viry Ahejevy. Jde o cyklus věnovaný literatuře a Kyjevu. Je vyprodaný a většinu posluchačů tvoří mladí lidé.

PRYČ OD MOSKVY!

Radomyr Mokryk

Ukrajinská nacionální identita se do značné míry rodila v myslích intelektuálů a spisovatelů devatenáctého století, jak už to v našem regionu v době romantismu bývalo. Tehdy se ukrajinští spisovatelé snažili zdůraznit a zviditelnit svébytnou ukrajinskou existenci v Ruské říši. V minulém století se literatura proměnila na nástroj boje proti impériu v rukou ukrajinských disidentů. A v době moderní rusko-ukrajinské války Ukrajinci již vlastní identitu nehledají, ale brání ji. A literatura stále slouží Ukrajincům jako štít pro vlastní nezávislost.

„Zatčení Jalového — to je poprava celé generace... A za co? Za to, že jsme byli nejoddanějšími komunisty? Nic nechápu. Za generaci Jalového jsem zodpovědný především já, Mykola Chvylyjovij. Takže, jak říká Semenko... je jasné, co dělat. Dnes je krásný sluneční den. Jak já mám rád život, to si ani nedokážete představit. Dnes je třináctého. Pamatujete, jak jsem byl zamilován do tohoto čísla? Strašně to bolí...”

Tato slova ve svém dopise na rozloučenou 13. května 1933 napsal Mykola Chvylyjovij. Ukrajinský sovětský spisovatel, autor mnoha psychologických povídek a celé řady ostrých polemických článků. V charkovském domě Slovo, kde na sovětský způsob společně bydleli ukrajinští spisovatelé, ve svém bytě uspořádal menší posezení se svými kamarády. Zpívaly se písně a hrálo se na kytaru, četly se nové texty. Ale především se probírala budoucnost, která se

zdála být čím dál pochmurnější. Zatčení dalšího spisovatele — Mychajla Jalového — bylo jedním z prvních signálů o blížící se bouři. Chvylyjovij napětí neunesl. Ještě předtím, než se hosté z jeho bytu rozešli, šel do svého pokoje, kde již měl přichystaný dopis na rozloučenou a revolver. Zastřelil se ranou do spánku.

Když Mykola Chvylyjovij psal o tom, že je „zodpovědný za generaci Jalového“, v jistém smyslu měl pravdu. Chvylyjovij totiž patřil k hybatelům meziválečné generace ukrajinských spisovatelů. Dvacátá léta na Ukrajině byla paradoxní. Na konci první světové války Ukrajina prožila boj o vlastní nezávislost, ale několikaletá válka proti ruským bolševikům skončila porážkou. O projekt nezávislé Ukrajiny neměl zájem ani západní svět. A tak její území bylo rozděleno mezi několik států. Největší část připadla bolševikům, kteří

na začátku dvacátých let založili Sovětský svaz. Poválečná bída a hlad se překrývaly hesly o spravedlnosti a rovnosti, o budování nového světa, který v té době vypadal velmi přitažlivě. Nová ekonomická politika známá pod zkratkou NEP a politika „korenizace“ (návratu ke kořenům), která v rámci sovětského impéria znamenala mohutnou podporu národních kultur včetně té ukrajinské, otevíraly nesmírně lákavé možnosti.

Ukrajinská kultura v sovětském rámci vyprodukovala mimořádnou generaci spisovatelů, umělců a jejich děl: Valerjan Pidmohyl'nyj napsal jeden z prvních urbanistických románů *Město*, Mykola Kuliš napsal řadu sociálních divadelních her na podporu politiky ukrajinizace, Les Kurbas zorganizoval avantgardní divadlo Berežil, Mykola Zerov psal moderní poezii a překládal klasickou evropskou literaturu do ukrajinštiny, básně

Mychajla Semenka, Pavla Tyčyny a mnoha dalších vnášely modernistický impulz do ukrajinské kultury. Mykola Chvylyjovij psal brilantní psychologické texty a polemické články. V polovině dvacátých let se v prostoru sovětských intelektuálů spustila takzvaná *literární diskuse*, v níž si různí intelektuálové vyměňovali názory v desítkách veřejných článků. Jak má vypadat nová ukrajinská literatura? Kdo by měl být spisovatelem a jaká je jeho role ve společnosti? Jak by obecně měl vypadat Sovětský svaz a jaká je v něm role Ukrajiny?

Mykola Chvylyjovij byl ukázkovým příkladem komunistického idealisty, o něž ve dvacátých letech nebyla nouze. Rozpad Ruské říše znamenal pro mnohé lidi naději na konec imperiálního projektu a získání nezávislosti. Ostatně sám Lenin hlásal hesla o boji proti ruskému šovinismu, o dobrovolnosti Sovětského

ZE SOUČASNÉ UKRAJINSKÉ POEZIE

Výběr a překlad Marie Iljašenko,
redakce Klára Krásenská

OLENA
HUSEJNOVA

zatímco jsi byla pryč
jezero u našeho domu
ztratilo hloubku
jako by voda
musela také utéct
a nechat tu vše
nejcennější
řasy kapradiny iris
si nestihla zabalit
zlaté rybky a kapři
se odmítli přidat
břichy se přitiskli
ke šterku na dně
a nehnuli se z místa
mloci ještě spali
připravení se vzbudit
až zvítězíme
nebe nad nimi
bylo ohnivé
žhavé
zatímco jsi byla pryč

zakláníš hlavu
hledíš na nebe
je modré a lá mavé
bílá linie horizontu
se zbarvuje do zelena
mhouříš oči
a linie horizontu se zvedá
nad záplavové území
vše je tam kde má být
leštěná nádoba
úloemek hliněné kotvy
kovový rybářský háček
antické amfory
vlaková zastávka
silnice druhé třídy
Teteriv Stuhna Irpiň
zavíráš oči
nadechuješ se vůně
mělkého jezera
a vidíš jak bájný
Kyrylo Kožumjaka
loví holýma rukama
lidožravého draka
zapřahá ho do pluhu
a oře kyjevskou zem
zvedají se hradby
zvedá se linie horizontu
jež byla nehybná
a pouze měnila barvu
dokud jsi byla pryč

Divadlo provazek.cz Husa na provázku

Moje kopyta rozryla už zem

Eliška Balog
režie Eliška Balog
premiéra 27. února 2026
sezona 2025/26

ced

• • • • •

Ministerstvo kultury České republiky

Archeofilm designová ruka

Ničení kolonií na Ostravsku: Bedřiška, Liščina, Doubrava

LAČNOST PO DEKOLONIZACI

Text a foto Ivan Motýl

↑ Poslední velké protesty proti postupům společnosti Heimstaden se konaly v roce 2022. Museli je ovšem zorganizovat mimoostravští aktivisté, spolek Limity jsme my

Rodině Hany Severové slibovala realitka Heimstaden, že ji z finského domku v ostravské kolonii Liščina hned tak nevyžene. Loni na podzim musela odejít. Jan Zeman z Doubravy je odhodlán ubránit fiňok, jak se dřevěným domkům říká, i se sekerou v ruce. Eva Lehotská z Bedřišky zachraňuje osadu čtvrt století, ale radnice z ní pořád ukrajuje. Uhelový revír je vytěžen a developeři lační po zajímavých lokalitách. Nic nového, brutální likvidace dělnických kolonií začala záhy po sametové revoluci.

Děvčátka z kolonie, úsměv tvůj kouzelný je.

Ostravskou hornickou osadu Bedřišku asi není korektní přirovnávat k trestanecké kolonii, zchátralé a sněhem zapadané dřevěné domky ale mohou ve čtenářích Puškina, Charmse nebo Solženicyna evokovat i vyhnanství kdesi v ruských končinách. Zvláště v lednové slotě.

Bedřiška je zároveň oázou uprostřed moravskoslezské metropole. Téměř romantickou vesničkou v lužním lese a u rybníků, dokonale chráněnou před ruchem velkoměsta. Vede sem jediná slepá silnice. Stávalo tu na sedmatřicet dřevěných finských domků, pak pětadvacet, zbývá jich patnáct. Demolici jednoho z nich, jehož střechu loni v listopadu obsadili aktivisté, sledovala přes média celá republika.

Hned první den roku 2026 přicházím do Bedřišky s dotazem, jak nájemníci hodlají přežít dalších tři sta pětadesát dnů v dřevostavbách, které chce radnice v Ostravě — Mariánských Horách srovnat se zemí. Do novoročního poledne chybí hodina. V noci nasněžilo, silnice a chodníky zatím nikdo neprohrnul. Nechci v tom vidět záměr samosprávy, jelikož bílá vlna zaplavila město, když teklo proudem půlnoční šampaňské.

V pouhých třech ulicích osady nepotkávám živáčka, takže v Kordově se chvíli rozhoduji, na který dům zazvoním. Vlastně by to spíš měla být Kortova ulice. Horník Jan Korta (1864—1902) zahynul při hloubení jámy Bedřich, když došlo k náhlému průvalu důlních vod doprovázených výronem plynů. Kromě Korty neštěstí zabilo i další dva havíře, v hloubce sto čtyřiceti sedmi metrů, načež podzemní pramen vystříkl až do výšky pětasedmdesáti metrů nad povrch.

„Ostravští uhlobaroni, ty jemné bestie, mají své drápy zbarvené lidskou krví a za jejich pečlivě vypěstovanými nehty černá se usedlina z krve hornické,“ vylíčil tragédii při hloubení šachty hornický časopis *Nazdar* z 15. dubna 1902.

Nešťastný počátek Dolu Bedřich, ze kterého se nevytěžil ani metr černého zlata, plánovaná kolonie tu vyrostla až za Klementa Gottwalda v letech 1950—1951. Jsou to slovenské kopie takzvaných montovaných finských domků, které dodala Drevona Bratislava.

DRSNÝ VZKAZ NA CÁRECH TAPET

Děvčátka z kolonie, úsměv tvůj kouzelný je.

Písničku, kterou ještě v osmdesátých letech hrával kdejaký hospodský harmonikář, složil Rudolf Kubín pro ostravskou operetu v nejtemnější éře protektorátu. Premiéra *Děvčátka z kolonie* se odehrála 22. března 1942. Dva měsíce po odvolání prvního stanového práva, které vyhlásil zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich, přičemž takzvaná první heydrichiáda si vyžádala na pět set rozsudků smrti a dva tisíce dvě stě obviněných bylo odvečeno do koncentráků.

Romantická hornická opereta v nehezké době. Za paralelou se zatýkáním během heydrichiády si stojím, zlo se často rodí nenápadně.

Dvěře v Kordově ulici napřed otvírá mladá dívka. „Je mi strašná zima. Venku i v baráku, zavolám radši dědu.“ Teploměr ukazuje dva pod nulou. Dědečkem je devětašedesátiletý Dušan Podraný. „Jsem vzhůru od šesti a topím, abychom nezmrzli. Jak zbourali půlku našeho domu, máme mnohem větší zimu. Pro moji ženu vozíčkářku hrozné bydlení, teď je naštěstí v teple, leží ve špitálu.“

Do listopadu bydlel ve dvojdomku, teď z něho zbyla polovina. Mariánskohorská radnice nechala na podzim půlku stavby zbourat. Úřad se neobtěžoval, aby nájemcům druhé části asanovaného baráčku nabídl jiné bydlení, a přitom zde žije invalidní osoba.

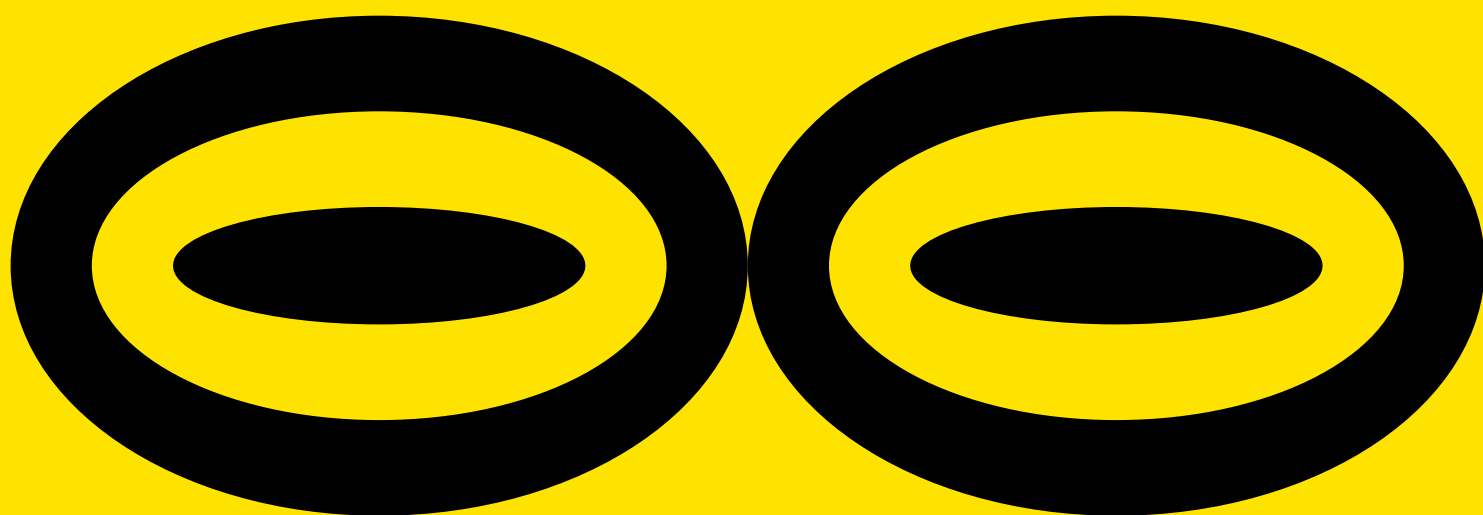
Prohlížím si řez uprostřed dvojdomku. Po zbourané půlce tu vlají zbytky tapet, z ložnice nebo obývacího pokoje. Nelidskost. V půlce domu se dívali na televizi, k té druhé přijel buldozer a zakousl se do stavby.

„Všichni se z Bedřišky odstěhujte,“ čtu na cárech tapet imaginární vzkaz z radnice.

„Už abychom byli pryč, radnice nám shání bezbariérový byt, ale žádný prý není volný,“ věří Podraný.

Jak starý je ten slib? „Tři roky. Bydlíme tu od roku 1998.“

Starostka Mariánských Hor a Hulvák Liana Janáčková tehdy rodinu Podraných vystěhovala ze čtyřpokojevého bytu, který prý přepsala na ředitele Povodí Odry. Rodině se nakonec Bedřiška zalíbila.

ANNA
ŘEZNÍČKOVÁ

Básnířka čísla

MARTINA
STRAKOŠOVÁ

Nová jména

MAREK
ŠINDELKA

Ukázka z románu

ZDENĚK
CHALOUPKA

Ateliér

Básník čísla Anna Řezníčková

Anna Řezníčková (nar. 1996) je básnířka a editorka. V roce 2024 vyšla její debutová sbírka básní *Ahoj, my už se přece dávno známe, ty jsi taky člověk* (Fra). Studovala tvůrčí psaní na Literární akademii Vysoké školy kreativní komunikace. Za cyklus básní *taomačamkun* získala ocenění v Literární soutěži Františka Halase 2021 a básnický cyklus *Megaslímák* vyšel v *Básně SK/CZ 2021*. Naposledy publikovala v antologii *Zde je místo k vyklepání snů* (Adolescent). Pracuje nejčastěji pro filmové festivaly.

Povídka Marek Šindelka

Marek Šindelka (nar. 1984) je český spisovatel a scenárista. Vystudoval kulturologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a scenáristiku a dramaturgii na FAMU. Jako svou prvotinu publikoval sbírku *Strychnin a jiné básně*, za níž obdržel Cenu Jiřího Ortena 2006. Je autorem románu *Chyba*, který později vyšel také v komiksové podobě. Velký čtenářský ohlas zaznamenal soubor povídek *Mapa Anny*. Marek Šindelka je dvojnásobným držitelem Ceny Magnesia Litera za prózu. V roce 2012 ji získal za sbírku povídek *Zůstaňte s námi* a v roce 2017 za román *Únava materiálu*. Na komiksu *Svatá Barbora* se autorsky podílel s Vojtěchem Maškem a Markem Pokorným. Jeho knihy byly přeloženy do patnácti jazyků. Pracuje jako scenárista, spolupracuje s režiséry Michalem Nohejlem, Václavem Kadrnkou, Martinem Marečkem a dalšími. Za scénář k filmu *Okupace* spolu s Vojtěchem Maškem obdržel Cenu české filmové kritiky a Českého lva za scénář 2021.

Nová jména Martina Strakošová

Martina Strakošová (nar. 1996) je multimedialní umělkyně. Ve svých dílech používá symboly spojené s pozitivním myšlením, motivy z dětského světa a popkulturou, ale transformuje je do současného kontextu tak, aby zkoumala emoce a vnitřní stavy jedince. Kromě vizuální tvorby se její práce promítá i do projektu CHMURKA — komplexní audiovizuální, lo-fi, hudební, trashové, one-woman performance, kterou sama autorka popisuje jako „infantile core“.

Ateliér Zdeněk Chaloupka

Zdeněk Chaloupka je dokumentární režisér, fotograf a kameraman. Absolvoval dokumentární tvorbu na FAMU a dlouhodobě spolupracoval na projektech neziskových a humanitárních organizací, mimo jiné právě na Ukrajině. Tam se od roku 2015 opakovaně vracel. Nejprve přinášel svědectví z tehdy zapomenuté a zamrzlé války na Donbase, po plnohodnotné invazi začal dokumentovat každodenní život i v dalších částech země. V létě roku 2024 vyjel s organizací Nesehnutí na několik míst, které každé svým způsobem vzdoruje neutuchající ruské agresi. Z cesty přivezl několik reportáží a z doprovodných fotek vznikl soubor *Ještě není tma*. Fotografie vás zavedou do Žytomiru, který bojuje proti Putinovi obnovitelnými zdroji, do vesnice, která vyměnila šumění Kachovské přehrady za bzucení dronů, a poznáte také Cherson, kde se stalo každodenní dunění dělostřelectva stejně běžné jako krákání havranů nad omšelými paneláky.

G HMP ZVON

Dvojník

The Double

ghmp.cz

Galerie hlavního města Prahy
Prague City Gallery

ARTBOUNK

A2

arttalk

Artika

Fotograf

Flash Art

ARTS

ART
ANTIQUES

ART
ANTIQUES

ART
ANTIQUES

14. 11. 2025 – 5. 4. 2026

**S Guyem Delislem o Eadweardu Muybridgeovi,
zapomenutých filmařích a Severní Koreji**

ZACHYTIT POHYB LETÍCÍ MOUCHY

Text Václav Maxmilián

Eadweard Muybridge je považován za otce kinematografie. Svou metodou sériové fotografie se mu jako prvnímu podařilo zachytit pohyb. O Muybridgeově životě, jeho pokusech i podivném přátelství s podnikatelem Lelandem Stanfordem vypráví nový komiks francouzského komiksového tvůrce Guye Delisla, známého u nás dosud především reportážními komiksy ze Severní Koreje, Barmy nebo Jeruzaléma.

MOŽNÁ MLUVÍME JINÝMI JAZYKY

Matěj Málek

Boj s vizuálním smogem je činnost záslužná. Přebujelé poutače, naddimenzované vývěsní štíty, gigantické reklamy na fasádách, všudypřítomné bannery a roztodivné jiné objekty vstupují do veřejného prostoru, komplikují navigaci i orientaci a často i vytvářejí překážky v pohybu. To vše zaslouží sjednotit, zrušit a zlikvidovat. Tady bychom se mohli zastavit, poplácat se po zádech a říct si: „Děláme to dobře.“ Problém však nastává, když z otázky vizuálního

smogu začneme vytvářet otázku vkusu a pohoršujeme se nad logem, vývěsním štítem či výkladem tu kterého obchodu, bistra nebo jiné provozovny. Zaštiťujeme se přitom právě pojmem vizuální smog, čímž redukuje složitou sociokulturní problematiku na pouhé estetické působení. S předpokladem, že vizuální komunikace je cosi univerzálního, tak přistupujeme ke kritice něčeho, čemu možná tak úplně nerozumíme.

Nějaké odpovědi bychom snad mohli najít v lingvistice — oboru, jenž se zabývá přirozeným jazykem. Přístupme na chvíli na to, že vizuální jazyk je rovněž svým způsobem plnohodnotný jazyk, a tedy ho můžeme členit jako každý jiný na jednotlivé vrstvy, z nichž každá má své specifické uživatele, účel i cílovou skupinu. Grafický design toto ostatně na jisté úrovni odlišovat umí a vnímá, že korporace z prostředka výrobního řetězce, výrobce hraček, kavárna

JAZYK,
KTERÝ NEUMÍ
NASLOUCHAT
DRUHÝM,
JE VŽDY
JAZYKEM NÁSILÍ

Marek Torčík

O Toni Morrison už toho jiní napsali spoustu, což s sebou nutně nese řadu přívlastků. Americká spisovatelka a první držitelka Nobelovy ceny afroamerického původu psala „moderní klasiku“, pro někoho byla „básnířkou amerického utrpení a umění přežívat“ a také „literární matkou černošského feminismu“. Problém s podobnými výrazy je především v tíze, kterou nakládají na člověka, k němuž se přimknou. Tím nejzávažnějším musela být role „svědomí amerického národa“.

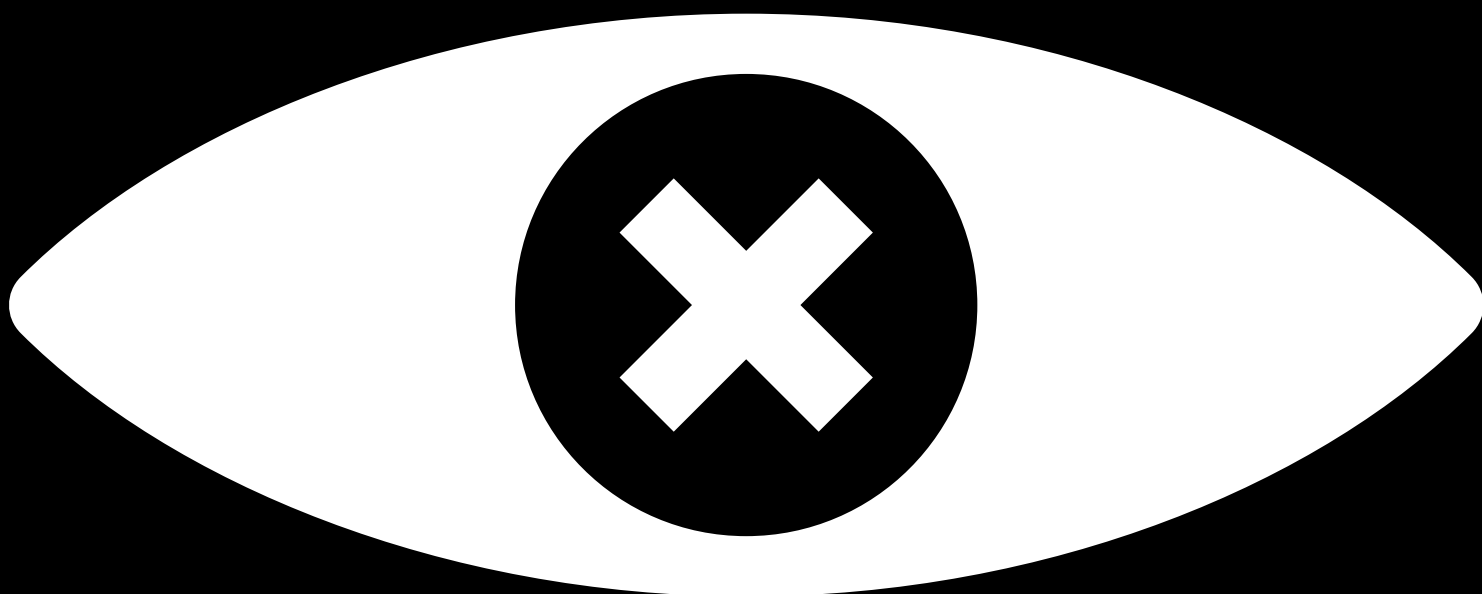
Všechny ty výroky jsou svým způsobem pravdivé, i když by se jimi sama Morrison nejspíš nikdy vážně nezabývala. V tom, jak uvažovala o literatuře, bylo totiž něco univerzálnějšího, téměř intuitivního. Svou literární pozornost sice upírala k rasovým předsudkům ve Spojených státech amerických — příběhy o otroctví, rasismu a lidské svázanosti vyprávěla pořád dokola, snad aby jí neunikl jediný detail, který by ji navedl k pochopení —, přesto mají její knihy mnohem obecnější platnost. „I specifické

příběhy,“ poznamenala kdysi, „příběhy hluboce zakořeněné v konkrétních místech, rezonují univerzálně, když dokážou zachytit pravdivost lidské zkušenosti.“

ŽIVOT S PŘÍBĚHY

Narodila se v roce 1931 jako Chloe Anthony Wofford v industriálním městě Lorain ve státě Ohio, přímo na pobřeží Erijského jezera. Její rodiče do Lorain přišli v rámci takzvané Velké migrace Afroameričanů

prchajících z jižanských států před rasovým násilím, segregací a chudobou. Její otec byl v dětství v rodné Georgii svědkem lynčování dvou afroamerických podnikatelů. „Nikdy nám neprozradil, jestli viděl jejich těla,“ vzpomíná Morrison v rozhovoru pro *The New York Times* z roku 2015. „Ale viděl je. Bylo to pro něj strašlivě traumatické.“ V Lorain pracoval jako svářeč a nenávisť k bělochům si udržoval celý život. Podle Morrison by je do vlastního domu nikdy nepustil. Ona sama ale „s tímhle zvláštním

22:04

Ben Lerner

VÍRY

Anna Beata Hábllová

**ZASLEPENÁ
SPOLEČNOST**

Václav Bělohradský

**ÚVAHY
O TERORISMU**

Albert Camus

Streamujte filmy Českého lva na **dafilms.cz**

2.–22. března 2026

MINISTERSTVO
KULTURY

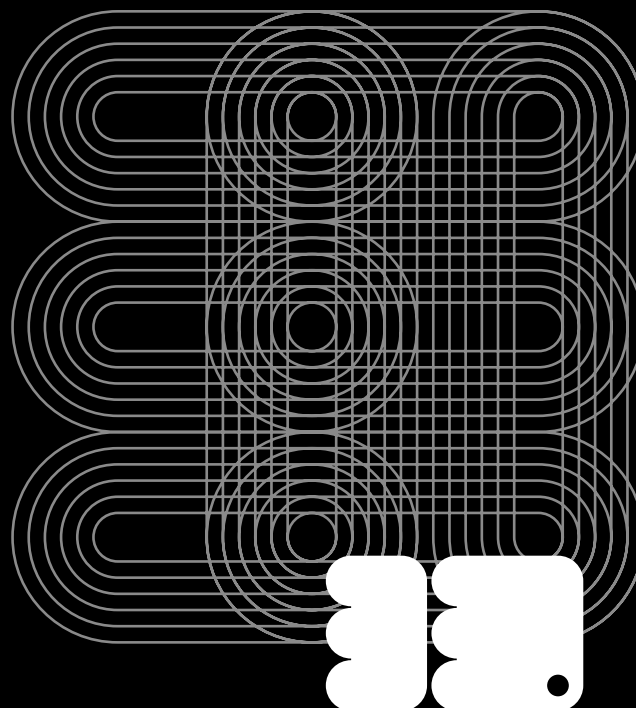
Spolufinancováno
Evropskou unií

Národní
fond
filmové tvorby

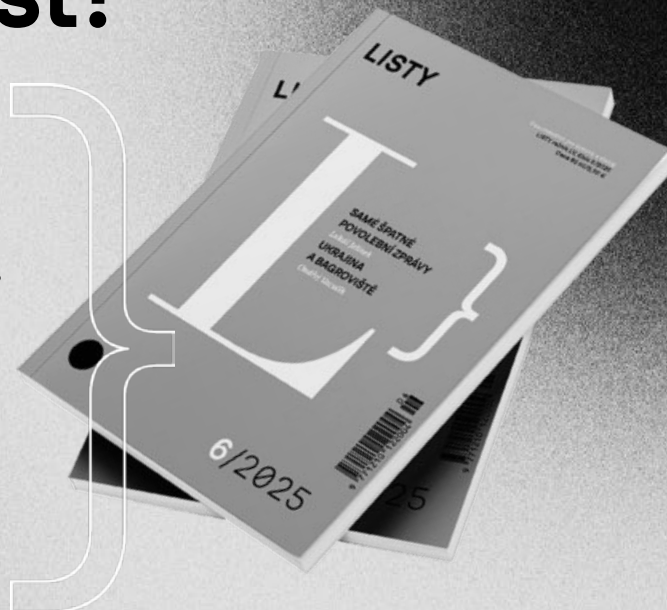
ceny české filmové
a televizní akademie
za rok 2025

český lev
14/3/2026
ČT1 20.10

Dočetli jste Host? Zkuste Listy

Objevte tradici poctivého psaní
o společnosti, politice a kultuře.
Bez rychlých soudů. Bez vlády
algoritmů.

listy.cz

LISTY Dvuměsíčník
pro kulturu a dialog

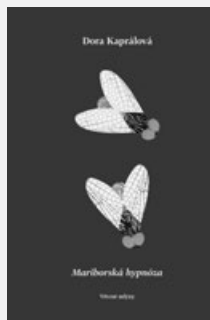

CENA
LITERÁRNÍ
KRITIKY

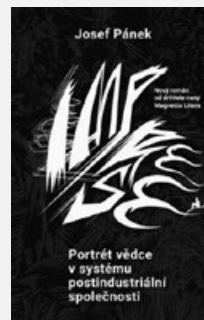
Nominace za prózu

Petr Borkovec
Nějaká Cécile a jiné
Fra

Dora Kaprálová
Mariborská hypnóza
Větrné mlýny

Josef Pánek
Portrét vědce v systému postindustriální společnosti
Argo

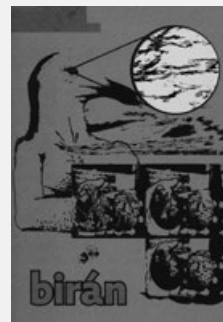
Nominace za poezii

Aleš Kauer
Lebka hoří neónovým snem
Adolescent

Marie Iljašenko
Zvířata přicházejí do města
Host

Klára Goldstein
Birán
Adolescent

tvar

obtýdeník živé literatury

Otevřený tradici,
věrný jinakosti.
Od roku 1990.

**Rokita
Schulz
Šanda
Němeček
Bystrov
Aragon
Gabriel
Dvořáková
Futtera
Pinkas
Zvettler
Šuhájek**

**Mano
Doležal
Neumann
Germainová
Koryntová
Williams
Ulmanová
Palková
Jareš
Šlajchrt
Nodl
Zizler**

4/25

www.souvislosti.cz
revue pro literaturu a kulturu

Únorové číslo magazínu UNI je tu.

Hudební rozhovory, osobité recenze
i pohled do světa současného umění,
to všechno v aktuálním vydání.

UNI najdete ve vybraných
knihkupectvích, trafikách nebo
online na www.magazinuni.cz.

Chcete podpořit
kulturní publicistiku?
Přispějte přes
darujme.cz/unijazz

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

svetovka.cz

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

Roční předplatné
objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupit

Aktuální číslo # 1/2026

Boží číslo Náboženství v literaturách jižní Asie

Gítáňdžali Šrí Zakía Mašhadí
Kálabairavan Šaokat Alí

Rozhovor překladatelky Violy Parente-Čapkové
s Kibou Lumberg
Kritika překladatele: Žaneta Csonka o románu
Přelomená čepel od Melissy Blair

Meme

INTELEKTUÁLOVÉ TYKAČOVI

Jakub Jetmar

Uhlobaron Pavel Tykač napsal na podzim patrně nejpozoruhodnější předvolební text. Ve své úvaze pro *Seznam Zprávy* vyhlíží „neposlušného politika“, s nímž by se Česko vydalo na cestu „národní neposlušnosti“. Musíme se vzepřít Evropské unii, zejména v environmentálních otázkách. U majitele nejspínavějších elektráren v Česku podobné úvahy patrně nepřekvapí. Nový vlastník vydavatelství Mafra zaujal mnohem spíše svým politicko-filozofickým zdůvodněním, ve kterém vzpomíná Johna Rawlse, autora kanonické *Teorie spravedlnosti*, a sítě bojovníci proti rasové segregaci Rosu Parks. Od obou si Tykač vzal poznání, že musíme vyjádřit nesouhlas s nespravedlivými zákony, i kdyby to znamenalo jejich porušení.

Oligarcha tak na ramenou obrů nečekaně přitakal klimatickému hnutí. Občanská neposlušnost — nezákonné, ale tváří v tvář klimatické krizi legitimní blokády a sabotáže — má totiž už roky ústřední místo v aktivistickém boji proti fosilní infrastruktuře. Teď jen, když už jsme se zbavili buržoazního pozlátka práva, či neposlušnost vyhodnotíme jako tu legitimnější.

Klimatickému hnutí se neposlušnost ve hře o veřejné mínění příliš nevyplácí, pokud není moc promyšlená. Nedávná žhářská akce německé skupiny Vulkangruppe nechala v Berlíně bez energie na sto tisíc lidí, školy i nemocnice. Zdůvodnění aktivistů, kteří chtějí vypnutím topení a světla v lednu zastavit imperiální způsob života, drancování a vliv vládnoucí třídy, pochopitelně zaujalo Tykačovu domácnost, konkrétně Pavlovu manželku Ivanu. Aktivisté zapomněli, připomíná Ivana ve svém komentáři pro (manželovo) *iDNES*, že i ultrabohatí „tráví ohromné množství hodin strávených nad grafy, čísly, průzkumy“. I oni tedy pracují — a co kdyby začali stávkovat, ptá se Ivana, která očividně zná svou Ayn Rand.

Ivana se kromě psaní komentářů věnuje i výzkumné činnosti. Vede think-tank Solvo, který si zadává výzkumy o mužství či generaci Z. Očividně ji to ale táhne hlavně k energetice či Ministerstvu životního prostředí, o jehož řízení Tykačovým blízkými Motoristy se v Česku rozehrál politický spor. Hned po berlínském úvaze publikovala na portálu *NWSLTTR* cituji „esej“ o střetu dvou generací: „v odpovědnosti definované shora zakotveného a systémově kompatibilního Petra Pavla“ a „nehierarchického Filipa Turka“, představitele „svobody, která se neptá na svolení“.

Je to fantastické čtení. Člověka u něj může těšit, že světu možná vládne fosilní oligarchie, která lidstvu a planetě vůbec způsobí nedozírné ztráty, její představitelé však mají stejné touhy jako tolik z nás — chtějí jen trochu toho autorského a intelektuálního uznání.

Autor je novinář.

HOST → 3

Osobnost

MIŘENKA ČECHOVÁ

Téma

TOM STOPPARD

Rozhovor

JULIETTE SIMONT

Historie

MARGUERITE DURAS

Reportáž

PALESTINSKÉ PROCHÁZKY

tam —
tam někde —
daleko —
tam někde daleko —
úplně —
tam někde daleko něčeho úplně —
něčeho co —
jak to říct —
poněvadž tohle všechno —
tohleto všechno —
šílenství takhle si myslet —
mít tušení —
mít za to —
mít za to mít tušení —
tam někde daleko něčeho úplně —
šílenství takhle mít za to mít tušení něčeho —
něčeho co —
jak to říct —

Samuel Beckett

HaDivadlo

Premiéra
21. únor 2026

Autor
Marek Torčík

Režie
Ondřej Štefaňák

Sezona 51
KOLEKTIV

Rozložíš paměť

Statutární město Brno finančně podporuje Centrum experimentálního divadla, příspěvkovou organizaci. Projekty vznikají za finanční podpory Jihomoravského kraje. Inscenace se uskutečňují za finanční podpory MK ČR.

hdivadlo.cz

CED

B | R | N | O

jihomoravský kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

